

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Joxe Zabaleta Labandibar

*Oiartzun,
Gipuzkoa
(1929-2012)*

Aurkibidea

Biografia

Karrikako Etxeberrikoa bazen ere, berez, Donostiako Mirakruzen jaioa zen Joxe. Baina oso gaztea zela etorri zen familia bertara. Ama zuten Etxeberrikoa. Karrikara bizitzera etorri baino lehen ere, eskolako oporrak Altxatzikin pasatzen zituen Joxek. Ama ez omen zen oso gustura etorri, baina beraiek honera eginda zeuden eta ez zuten mirarik egin. "Kastillano burro" deitzen omen zioten Karrikan, eta gero zer da, eta erdaraz ahaztu. Edonork esango zuen Joxe donostiarra zela: Oiartzungo bazterrak beste inork baino hobeto ezagutzen zituen eta baserrian ez ezik, mendian ere lan asko eginga zen. Urte gehienak Diputazioan egin zituen, errepideak konpontzen, baina lantegi askotatik pasatakoa zen, 14 urtetarako lanean hasia baitzen. Oiartzuar petoa bagenuen ere, hitz batzuetan gipuzkera kutsua nabaritzen zitzaion.

Zintak

OIA-075

- **Proiektua:** Oiartzuarren baitan
- **Elkarrizketatzailea(k):** Lardi, Ane
- **Data:** 2008-01-24
- **Iraupena:** 62 min
- **Euskarria:** MiniDV
- **Kodifikatzailea:** Lardi, Ane

OIA-076

- **Proiektua:** Oiartzuarren baitan
- **Elkarrizketatzailea(k):** Lardi, Ane
- **Data:** 2008-01-24
- **Iraupena:** 62 min
- **Euskarria:** MiniDV
- **Kodifikatzailea:** Lardi, Ane

Pasarteak

1. Donostiatik Karrikara

- **Erref:** OIA-075/002
- **Iraupena:** 0:02:40. **Hasi:** 00:02:20. **Bukatu:** 00:05:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Aldaketak eta arazoak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

<p>Donostian jaioa da Joxe, Alto Mirakruzen. Gerraren ondoren etorri ziren Karrikako Etxeberri baserrira; ama zuten bertakoa. Alto Mirakruzen Parada zaharrean bizitu ziren. Etxe gutxi ziren orduan. Futboleak ibiltzen ziren errepidean. Arditurriko gaitza.</p>

Transkripzioa

- Igual, lendabizi san 'zazu non jaiyo ziñan 'ta nola Donostiyan jaiyo...
- Donostiyan, Altomirakutzen jaiyua ni. Altomirakutzen jaiyua, 'ta geo honea torri giñan gerra ondorian. Zortzi urte nittula nik, gerra hasi zen 'ta geo gu honea hamar, ni hamar urte nittula honea torri nitzan. Biño lendikan 'e, hemen ibiltzen nintzan ni beti, e! Hemen 'ta Altxikin 'ta ibiltzen giñan gu. 'Ta handikan holaxe torri giñan 'ta, osabak eta hemen hil zinian, bat hil zen, osaba bat Arditturriko gaitza zula 'ro... Fakundo. Geo harrobiyan hil zen bestia, zea, harriya goitik torri 'ta, 'ta bestia... Afrikan soldauxka kumplittu, 'ta torri 'ta pulmoniyak harrapatuta hil zen beste osaba. 'Ta ordun torri giñan gu honea handikan.
- 'Ta haik zin aman anaiyak?
- Aman anaiyak haik. 'Ta ordun torri giñan gu honea, Altomirakruzetik honea bizitzea.
- Han 're baserriya zenuten?
- Ez. Baatza erra eukitzen genun han! 'Ta beti bi 'ro hiru txerri ibiltzen zittun gue amak. Bai. Han ordun zea asko ibiltzen baizen, billetako zerri jana 'ta, bota hairi 'ta...
- Karo!
- Txerri batzuk eukitzen genittun bai, han, Altomirakruzen. Parada zarrean... Oaindik han do, eskudu haundiy harrekin, Altomirakruzen ezkerreta. Parada zarre. Harrek azpikalditik zea zun, pisua, itxi harrek, hola balkoi haundi batekin 'ta zea aldea, Intxaurrondo aldea, zea, kara zula.
- A...!
- 'Ta han bizitzen giñan gu gehinian. 'Ta geo, gu koskortzen hasi ahalian, zeara, zea Arzakeneko aurreko... Herreratik gora jotzen za zeara Altomirakruzea.
- Bai.
- 'Ta altomirakruzen ezkerreta, gora zuzela ezkerretan, lembiziko itxi hartan, hirugarren... Balkoiya beti han pasaeran beitzen dut, balkoi hartatik amakiña pixa iña gaude gu kamiyoa ordun. Garaiy haitan bai, garaiy haitan baserriyak bezelaxe zian, beno, pisuk zila.
- Han etxe gutxi izango zen?
- Etxe gutxi ordun Altomirakruzen. Futbolin ibiltzen giñan kamiyun 'ta.
- Oaiñ ibilli ber!
- Bai. Herrera aldea jarri portei bat, 'ta bestia Ategorrieta aldea 'ta futbolen aitzen giñan kamiyun han.

- Hango koskorreia.
- Hango mutil koskor guziyak. Bai.

2. Mirakruzeko nagusiak, mutil koskorretan

- **Erref:** OIA-075/003
- **Iraupena:** 0:03:20. **Hasi:** 00:05:00. **Bukatu:** 00:08:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako kontuak

Laburpena:

<p>Mirakruzen bizi zirenean, meza-laguntzaile ibiltzen zen. Puertotik kamioiak ezin igorik ibiltzen ziren, eta mutil koskorrek kokoak eta platanuak lapurtzen zituzten kamioietatik. Ategorrietakoak kontrarioak zituzten. Mendiolaraz joaten ziren lapatara.</p>

Transkripzioa

- 'Ta holaxe. Hoi ya graba... Hartzen... hasiya al 'zu hartzen?
- Bai.
- A...!
- Hoi dena jasotzen ai da.
- Pues... Geo monjatan monagillo 're ibiltzen nitzan ni ordun han.
- Han?
- Bai, Altomirakruzen. Monagillo! Jolin! Han itten genittun guk... Bo! Herreran eskolan ibiltzen giñan, Herreratik eskola, Altomirakruzea, pues, kamioyak ordun iyotzen zian puertotik kokokin, platanukin 'ta maldan gora ezin iyo garaiz haitan, bakizu, kia besteik ez, bum, bum, bum, bum, bum. Ke tartian 'ta, gu koko lapurtzen hairi! Bai. 'Ta itten genun koko hartu 'ta kolkuan 'o bolsillotan sartu, 'ta geo sakristiara jotzen giñan, zea, eskolatik ate orduko han izaten genun ilunaarrero zea, 'ta hara jotzen giñan 'ta geo han zean utzi. Beti kokok, ze sakristiyan... Hemen sakristiya saten da, zea 'ta... Hara jon 'ta han utzi kokuk barrenian, 'ta geo zea hoi jantzi 'ta apaizai launtzea jotzen giñan. 'Ta hua, gu, geo hara jotzen giñaneako, monja bat bagenun arron maja 'ta harrek torri 'ta denak biltze 'izkigun 'ta béak eaman. Bai, 'ta béak parra itten zigun, beti gui.
- (...)ez zun maten?
- Ez, ez ez. Ez zun maten. Batin meza launtzen ai zela, (...) meza maten 'ta gu ra! Zuzenian jantzita jonga 'ta platanuak eta bolsillun, 'ta hola, aldarea distantzi puska itten zen 'ta nei platano bat hola eroi zian (...) ai giñala 'ta monja hua diximulo errian, atzin zea zon han ordun, silla bat, zea bitartian, bakarrikan monagilluk eta monjak eta ibiltzen zin. Monja hua jon 'ta platanua kendu 'ta sakristiyan eaman 'ta... Gu gaztetan arront... Boa! Altomirakruzen gu giñan ordun bertako nausiyak bezelaxe, muti koskor guziyak. Barriyoko zeak.
- Karo, hua dena zea (...)
- Ba! Gu denak han ibiltzen giñan... Muti koskor guziyak... Denak hantxe. Fubolian 'ta denak harrika, Ategorrietako jendiai,
- A bai?
- A! Barriyo bat bestiai. 'Ta Altomirakruzkuk jeneralin gorrotua Ategorrietakui ziyoten, geniyon, 'ta Intxaurrondo... Este... zea, Herrera aldea, geo eskola 'ta hara jotzen giñan beti 'ta, 'ta Intxaurrondoa 'ta, hoikin

ya...

- Haikin ongi! Ategorrietakuk!

- Bai.

- 'Ta Ategorrietakuk zer zin (abetxixiuk) 'o hola? 'O zuek bezelakuk?

- Nik ez dakit, beti xexiyantiuk 'o... Ez dakit ze! 'Ta Ulia aldea iyo haik kuadrilla 'ta gu 're bai hortik betik gora Mendiola aldea. Mendiola ez dakit bakizun non den? Mendiola gaiñ hortan! Hara iyo 'ta gerra han, harrika bata bestiai. Bai. Hola ibiltzen giñan gu gaztetan, zea hoitan, gaiñ hoitan.

- Erki gotzen za?

- E?

- Erki gotzen za hoi dena!

- Jolin! Geo attakin lapata jaitan nola joten giñan 'e bai. Zea, Mendiolan hauzko aldea, arrokata. Lapata 'ta. Lapak harrapatzea 'ta.

- Bai, bai. bai.

3. "Kastillano burro"

- **Erref:** OIA-075/004
- **Iraupena:** 0:02:08. **Hasi:** 00:08:20. **Bukatu:** 00:10:28
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Euskara » Euskararen egoera
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

<p>Gerraren ondoren, Etxeberriko osabak hil zirenean etorri ziren Karrikara, Donostiatik. "Kastillano burro esaten ziguten...". Bera noiznahi etortzen zen Altxatikira. Altxatikikoekin harreman handia zuten Etxeberrikoek. Nuisnai.</p>

Transkripzioa

- Han ibiltzen giñan attakin. Mendiolako gaiñ hoitan barrena. Muti koskorra gu beti, attakin, bai. 'Ta geo handik aurea, pues... Leno san 'utena, zea, torri giñan honea, gerra ondorian, hemen osabak eta hil zienian 'ta... Ama ez zen oso gustoa torri, biño...

- Hua hara (...)

- Bai, hua hamalau urtekin jon 'ta beti han, harako baizon. 'Ta... Pues... Geo honea torri 'ta hementxe, kastillano burro batzuk saten ziuten 'ta...

- Ez zenekiten euskeraz?

- Bai, bagenakigun, biño gu ordun geunden deneta kostumbratua denea.

Uan atta 'ta amakin 'ta guk beti euskeraz hitzeitten genun, biño guk senidiak alkarrekin kastillanoz beti. Anai zarrenak 'ta biyek behintzat, guk, beti kastillanoz. 'Ta "kastillano burro hemen dia oain 'e, kastillano burro" 'Ta barriyo (erdiya) 'ta... Geo kasillanoz dena aztu guri!

- (...)

- Geo (dena aztu). Holaxeko kontuak genittun ordun.

- Ama nolatan zen hemendikan jona?

- E?

- Nolatan jon zen ama neska koskortan hara?

- Hoik... zea, Arzaktar hoikin... Harren attona bat bazen, Pedro Joxe 'ro 'ta... Hua zerbatte zea zuten, familiarra 'ro, zerbatte, gue lengo zarretatikan. 'Ta ama jon zen hara neskame. Hamalau urtekin Altomirakruza. 'Ta hola. Geo ni... Beno, geo ni handikan honea noix nahi tortzen nitzan, zea Altxikiko

Maitxokin. Geo, Altxikiko horren ama, Maixte, zea zen, gue aman amautxiya 'ro nola saten da? Amautxiya.

- Bai, bai.

- 'Ta geo Maitxo hoi 're, zea gue amakin hara... Gue amak hara eamaten zun. Axaldin bizittua zen hoa, Axaldikua... Harren alabak 'e badia ba, Axaldin?

- A. Bai!

- Pues Maitxon alabak. 'Ta hoik... Hoin erretratuk banittun nik hemen leno 'ta ez dakit zenek eaman 'zkigun, Altomirakruzko batek denak. Gure gazte dembora han ibiltzen zin kuadrillanak eta hoinak eta.

4. Altxatikiko mutil koskorra

- **Erref:** OIA-075/005
- **Iraupena:** 0:01:52. **Hasi:** 00:10:28. **Bukatu:** 00:12:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak

Laburpena:

<p>Udara Altxatikin pasatzen zuen Joxek, eskolako barkazioetan. Altxatikiko bi bizitzakoekin ibiltzen zen, denen enkarguak egiten. Barkaziyutan. Birexior. Pardelka arrautzakin. "Hortxe gozatzen nitzan ni, mutikoskorra". Hika.</p>

Transkripzioa

- Hola torri giñan behintzat handikan. Batzuk honea 'ta... Ni hementxe.
- 'Ta hoi, Altxatikira ze tortzen ziñan hairi launtzea 'ta, 'o...
- Zea pasatzea, eskolako barkaziyuk nola izaten dia, bi hilaeteko 'ro hiruko 'ro... Izaten zien ordun.
- Udarán?
- Ba, udarán. Barkaziyotan etorri 'ta igual lau hilaete 'ro ya aztu, hara jotia aztu 'ta geo noizpatte joten nitzan. Bai.
- 'Ta hemen ziñanin hangoko mira izaten al zenun?
- Nik batez. Ni beti honea. Beti honea ni. Bai, ni beti honea, beti honea. Geo hemen 'e, Altxikin, bi bizitza, hantxe bi bizitza zin garai haitan, oain bat 'o, biño... 'Ta hoikin mendira eurreta 'ta joten nintzan goizin jun haikin batin mendira 'ro 'ta illunduta torri 'ta lohitan hor ibiltzen giñan Sastarreko lohi zulu hoitan 'ta. Hortxe gozatzen nitzan ni, muti koskorra.
- Hoixe, huaxe gustatzen, e? Lana in berko zenun, ba?
- Bo! Muti koskorra, ni hortxe, enkarguak iten, kompaziyo batea, Altxikitik... Altxikiko Maitxo san 'uten horren ahizpa Garañon... Garañon espostua zeon, Xotera, 'ta gora 'ta bera, ni arrautzakin igual. Goitikan hartu arrautzak eta nik Garañoa eaman. 'Ta geo hanguk Altomirakruzkuk tortzen zin arrautzak billa Garañoa.
- Bai, e?
- Bai, denak ze a ibiltzen zian... Bai, 'ta... Jo! Batzutan ordia, handik... Altxikitik Garañoa bitartin bire xuhur ze a bat zen ordun, (este...) Bire xuhur bat, belarsua (...) 'ta bian (...) ttiki bat eurrezkua 'ta. Eun batian banijuan pardelka, ze a arrautzakin 'ta irristatu 'ta pa! Denak bizkar azpin hartu arrautzak. Tortilla bertan in! Jon nitzan Garañoa neri haik denak zintzilik, txikittu nittula 'ta (Altxiko Maixtek) hoik algarak.
- Ez zizuten erritik...
- Erritik ez ziten maten nei ordun. Muti koskorrai. Ez, behiñ 'e errita. Parra in 'ta "tortilla erra in duk hik!! Eta..."

5. Altxatikitik Saroberrekara arropa garbitzera

- **Erref:** OIA-075/007
- **Iraupena:** 0:02:50. **Hasi:** 00:12:50. **Bukatu:** 00:15:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa garbitzea

Laburpena:

<p>Altxatikiko senide gazteenarekin egoten zen gehiena. Altxatik inguruko baserrietan ez zuten urik eta Saroberrekara joan behar izaten zuten arropa garbitzea. Ogia gorri-gorri frijitu, azukrea bota eta "Ala! Goazen, Joxetxo".</p>

Transkripzioa

- Jangoikuan andria!
- Bai, bai.
- Joe! Harrekin amakiña bat buelta iña no ni, Altxikitikan Oiartzuna seitako meza. 'Ta astua, astuakin biyek tortzen giñan. Astua... ze a, esniakin, 'ta goizin esniakin bajatu 'ta eliza jon, 'ta harrek beti Altxibarren ze a hoiyek... Tarta ze a hoitakuk 'o eoste 'izkin 'ta biyek martxa berriz mazkak ittea.

Harren gain eoten zen, Antoninan gain eoten zen zea, hua zen gaztina 'ta han 'e kastigatu (...) izaten zen zea, behi janak ittea! 'Ta beti ni harrekin.

- Ze ittea? Behi kanak?

- Behi janak.

- A! Behi janak.

- Mazka, 'o... Nola saten... Hemen mazka 'o behi jana... Belarra... Harrek belarra ebaki 'ta nik bildu. Muti koskorra. 'Ta...

- Astuakin?

- Astuakin. Bueno gu ordun han... Nei bi bizitzatan, nei hango... Hango zea izate nitzen, Altxikin. Bi bizitzatan, e! 'Ta Antonina behintzat beti, hua zen gaztina han 'e, 'ta beti harrek nei beti eamaten zin zeara, launtzea. Hala ibiltzen giñan.

- 'Ta zu gustoa.

- Ni jolin! Ni gustoa. Nik horrengatik Donostira ez nun jon nahi izaten geo horrea. Donostira ez nun jon nahi izaten.

- 'Ta denak kaso ingo zizuten 'ta! Gustoa!

- Bai. Bi bizitzetan. Beste bizitzakua hor, Ualdetxon bizittu zen, zea, nola da hoi? Klementina. Igual izautuko zenun, ez dakit. 'Ta harrek berriz, ordun han giñan Altxikin, 'ta urik ez zen izaten hor baserriy hoitan, (habetan) bai, bueno, ura aldian 'ta zea biño. Haik Sauerrekako beko zokoa jotzen zin hortik, zea, Altzan barrena kriston birian jotzen zin zea erropa garbitzea 'ta. 'Ta erropa garbitzea hara (erramonen) jotzen zienian, astua dena erropaz betetzen zuten 'ta "Joxetxo, benga guazen" nei. Klementinak behintzat, beti nei eamaten zin launtzeko, 'o zeatzeko, beti 'o distraitzeko 'ro.... Beti behintzat, bakarrik ez zun...

- Hua zue zea pixkat (...)

- Bakarrikan ez zun harrek 'e jon nahi izaten. Neskak... Sasoi hartakuk gaiña hor e... Bildurra izaten zutenak. 'Ta beti ni muti koskorra. Zartayian gorri gorri gorri oliyotan ogiyak prentsatura jarriko 'izkin, erreta, prejituta, ogiya prejittua, 'ta azukrikin bota 'ta haik paperin bildu 'ta: "Hala guazen Joxetxo, guazen zea, nekin!" 'Ta ni gustoa ordun! Gustoa bai. Ni Altxikin arront zea izaten nitzen.

- 'Ta ordun arropa garbitzea 'ta Sauerrekaiño...

6. Ura, urruti

- **Erref:** OIA-075/008
- **Iraupena:** 0:02:04. **Hasi:** 00:15:40. **Bukatu:** 00:17:44
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Garbitasun pertsonala

Laburpena:

<p>Edateko ura urruti zuen Altxatik: kanposantua esaten dioten tokian iturri ttiki bat zegoen. Behiak ura edatera Ozentzioko iturrira joaten ziren. Behiak bi egunetik-edo eramaten ziren edatera, eta, orduan, kolpean edaten zuten eta tripa bete-bete eginda itzultzen ziren etxera. Lintzura.</p>

7. Petrolioa, eltzera

- **Erref:** OIA-075/009
- **Iraupena:** 0:02:01. **Hasi:** 00:17:44. **Bukatu:** 00:19:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Argindarrrik ez zen izaten baserri askotan. Meategietan lanean aritzen zirenek karburoarekin egiten zuten argia, eta, bestela, petrolioarekin. Behin eltzea zaintzen utzi zuten Joxe, eta, sua pizten hasi zenean, petrolio isuri zitzaion eltzera. "Batin in nioten marka politta bai".

8. Katua akabatu

- **Erref:** OIA-075/010
- **Iraupena:** 0:01:25. **Hasi:** 00:19:45. **Bukatu:** 00:21:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako kontuak

Laburpena:

<p>Behin, bizilagunen katua akabatu zuen deskuidatuta, eta, gero, errieta egiteko beldurrarekin, eskapoka ibili zen. "Kasualidadea! katua ez men da akatzen... ja ta seko geldittu zin!".</p>

9. Auzolanean

- **Erref:** OIA-075/011
- **Iraupena:** 0:01:56. **Hasi:** 00:21:10. **Bukatu:** 00:23:06
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak

Laburpena:

<p>Etxeberrira bizitzera etorri eta gero ere, Altxatzikikoekin auzolanean segitu zuten. Etxeberrikoek egurra Penadegiko zokotik eta iratzea Beinberriko zokotik ekartzen zuten. Iratze asko ekarri behar izaten zen. "Holaxe ibiltzen giñan, mendi zar habetan".</p>

10. Egurketan

- **Erref:** OIA-075/012
- **Iraupena:** 0:02:25. **Hasi:** 00:23:06. **Bukatu:** 00:25:31
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak
- Euskara » Lexikoa

Laburpena:

Udalak banatzen zuen egurra. Ordaindu egiten zen. Egurra behiekin ekartzen zuten. Gurdi gainean xixtuka. Toki izenak. "Hor ibiltzen ginan eurketan". Burniziya, trunkazerrak, aixkorak...

11. Lehen egur gutxiago zegoen

- **Erref:** OIA-075/013
- **Iraupena:** 0:03:23. **Hasi:** 00:25:31. **Bukatu:** 00:28:54
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua

Laburpena:

Lehen orain baino egur gutxiago zegoen. Orduan, mendiak garbi-garbi egoten ziren. Iratzelekuak ziren gehienak. Beraiei Penadegi aldea gelditzen zitzairen gertuena. Oiantzabalgo lehengo aitonak, "nafar ttikiak", esan ziona. Sueurra.

12. Gerran hilak

- **Erref:** OIA-075/014
- **Iraupena:** 0:01:16. **Hasi:** 00:28:54. **Bukatu:** 00:30:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

<p>Iragorriko kanposantuko fusilamenduak entzuten zituzten Altxatzikitik. Garañoko gizona gerran hil zenean, Joxek igo zuen gutuna Altxatzikira abisuarekin; baina bera gaztea zen, eta ez zen konturatu orduan.</p>

13. Tiroak bai, galanki: pakun!

- **Erref:** OIA-075/016
- **Iraupena:** 0:03:50. **Hasi:** 00:31:32. **Bukatu:** 00:35:22
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Ozentzio mendian, soldadu "normalak" eta Arraskularren erreketek egoten ziren. Amak oiloak prestatzen zituen soldaduentzat. Ezin zen kanpoan egon; azkar egiten zuten tiro. Gauean meazuloetan gordetzen ziren. "Tirua bai galanki; pakun!".

14. Babarrunak garrafoietan gordeta

- **Erref:** OIA-075/017
- **Iraupena:** 0:03:03. **Hasi:** 00:35:22. **Bukatu:** 00:38:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Karrikako mendietatik, San Markotik tiroak nola ateratzen ziren ikusten zuten,

eta Oiartzun aldean nonbait "bum!" lehertzen. Lursailen arabera entregatu behar izaten zuten baserritarrek babarruna. Beraiek garrafoietan gordetzen zituzten, baratzean lurperatuta. Erregistratzera etortzen ziren.

15. Errotari azkarra

- **Erref:** OIA-075/018
- **Iraupena:** 0:01:48. **Hasi:** 00:38:25. **Bukatu:** 00:40:13
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

<p>Artoa Fanderiara eraman behar izaten zen gero, baina gerra garaian ez zioten hainbeste kasu egiten. Nafarroan errotak libre, eta, hemen, itxita. Arraskuerrotako aitonak asmatu zuen modua irina gordeka egiteko, ganbaran, baina teilatutik irin-hautsa ateratzen zen eta handik galdu zen. Jendea elkar bijilatzen aritzen zen.</p>

16. Ogi gabe etxera

- **Erref:** OIA-075/019
- **Iraupena:** 0:03:17. **Hasi:** 00:40:13. **Bukatu:** 00:43:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

<p>Beraiek Goizuetara edo San Antonera (Lesaka) joaten ziren irin bila. Ogia ere ekartzen zuten. Behin, bidean zetoze, ogia falta zutela konturatu zen, bila joan zen, baina falta. Neska batzuek kendu zioten susmoa zuen. "Astua beti ttikitti-ttikitti, be saltu alua horrekin!"</p>

17. Janaria, gordeka

- **Erref:** OIA-075/020
- **Iraupena:** 0:02:46. **Hasi:** 00:43:30. **Bukatu:** 00:46:16
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Aitak Donostiatik ekartzen zuen ogia, gordeka. Zakote kaxa babarrunez beteta eraman, eta buelta ogiz beteta. Guardia Zibilak autobusean ibiltzen ziren Goizuetara. Errotakoek esaten zieten noiz zetorren korreua. Goizuetako autobusa: korreua.

18. Goizuetako bidea

- **Erref:** OIA-075/021
- **Iraupena:** 0:00:58. **Hasi:** 00:46:16. **Bukatu:** 00:47:14
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

<p>Goizuetara ordu pare batean sartzen ziren. Nondik joaten ziren: Sorondo, Otraitz, Txaradi, Urraideko harrizko zubia, Santoslepo... Toki izenak.</p>

19. Goizueta inguruak

- **Erref:** OIA-075/022
- **Iraupena:** 0:02:36. **Hasi:** 00:47:14. **Bukatu:** 00:49:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak

Laburpena:

Ahuntza bilaka Goizueta inguruan. Nafar hizkera egiten. Toki izenak. Furtetako.

20. Ahuntzen bila

- **Erref:** OIA-075/023
- **Iraupena:** 0:03:16. **Hasi:** 00:49:50. **Bukatu:** 00:53:06
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak

Laburpena:

Behin saio ederra egin zuten Goizueta aldean ahuntzen bila. Semearekin batera joan zen. Ahuntzak nola harrapatu zituen.

21. Kontrabandoa

- **Erref:** OIA-075/024
- **Iraupena:** 0:02:06. **Hasi:** 00:53:06. **Bukatu:** 00:55:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

<p>Kontrabandoan ere ibilia da Joxe. Galtzarrieta inguruan txakur bat atera zitzaion; Guardia Zibilena zen. Kontrabandoan eta horrelakoetan ibili beharra zegoen sosa atera nahi bazen, lantegietan diru gutxi irabazten baitzen garai haietan. Burnaizta, Galtzarrieta... toki izenak.</p>

22. Orduko jornalak

- **Erref:** OIA-075/025

- **Iraupena:** 0:03:15. **Hasi:** 00:55:12. **Bukatu:** 00:58:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua
- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak

Laburpena:

14 urterekin herri lanean hasi zen, Gaztañe zaharrarekin, pinu zuloak egiten. 12 pezeta irabazten zuten egunean (eurotan 7 bat zentimo). Jai goizetan ere lanean aritzen ziren. Jornala astera kobratzen zen. "Gaizkitxo tortzen zen ba...", "Ordun diruak balio zun". Basoketaiak.

23. Santioetan, bazkaldu eta Iturriotzera

- **Erref:** OIA-075/026
- **Iraupena:** 0:02:31. **Hasi:** 00:58:27. **Bukatu:** 01:00:58
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak
- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak

Laburpena:

<p>Egun osoan basoan aritu ondoren, ilunabarrean, Arandanera joaten ziren artajorrara. Santio egunean, bazkari ederra ematen zieten han. Irrintzika jaisten ziren Iturriotzera, festetara.</p>

24. Azegaineko bilera eta apaizaren baimenak

- **Erref:** OIA-075/027
- **Iraupena:** 0:01:33. **Hasi:** 01:00:58. **Bukatu:** 01:02:31
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizaren indarra
- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak
- Aisia » Kultura » Dantza

Laburpena:

<p>Azegaineko bilera ("Azain"). Arlepon taberna. Azainen soroan denak saltoka ibili, eta Arlepora, jatera. San Joxe eguna seinalatua izaten zen Azainen. Apaizari eskatu behar izaten zitzaion baimena, Garizuma zen eta. Eruan baitan.</p>

25. Don Regino medikua

- **Erref:** OIA-076/001
- **Iraupena:** 0:01:00. **Hasi:** 00:00:00. **Bukatu:** 00:01:00

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Medikuek eta sasimedikuek

Laburpena:

Klaketa. Oiartzungo medikuak: Don Regino. Zaldiarekin ibiltzen zen. Hagina kendu izan dio Joxeri. Dardaria zeukan eskuetan eta asko kostatu zitzaion.

26. Castro medikua

- **Erref:** OIA-076/003
- **Iraupena:** 0:01:50. **Hasi:** 00:01:20. **Bukatu:** 00:03:10

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Medikua eta sasimedikuak

Laburpena:

Oiartzungo medikuak: Castro. Erbi-zakurrekin ibiltzen zen, ehiztari amorratua baitzen. Botika onenak errezetatzen zituen.

27. Etxeberriko amona eta Don Julio

- **Erref:** OIA-076/005
- **Iraupena:** 0:03:20. **Hasi:** 00:04:00. **Bukatu:** 00:07:20

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Gaixotasunak
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Medikua eta sasimedikuak

Laburpena:

Oiartzungo medikuak: Don Julio. Amonarengana etortzen zitzaien. Bera baino osasuntsuago zegoela-eta ez zuen jakiten zer eman. Joxeren amak txokolatea eta ardoa ematen zion amonari, eta amona pixkor-pixkor jartzen zen. Sasoiko emakumea zuten amona.

28. Axeritarrak eta Etxeberrikoak

- **Erref:** OIA-076/006
- **Iraupena:** 0:02:50. **Hasi:** 00:07:20. **Bukatu:** 00:10:10

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Baserría » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Amonaren senideak erretratua ateratzera joan ziren kalera, eta argazkilaririk aurkitu ez. Axeritarrak ziren amona eta. Aitona zen Etxeberrikoa bertakoa. Aitona-amonak, senar-emazteak, ezkerak ziren. "Iloba dugu guk ezker jatorra".

29. Mairuak, ola-etxea eta Zorrolako trena

- **Erref:** OIA-076/008
- **Iraupena:** 0:02:30. **Hasi:** 00:12:10. **Bukatu:** 00:14:40

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak » Trenak

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua

Laburpena:

Amonak kontatzen zuen inguruan mairuak aritu zirela lanean, eta Etxeberri bera ola-etxe edukitzen zutela. Zorrolako trenbidea ondotik pasatzen zaio, errekaen beste aldetik. Joxek ez du gogoan tren hori, baina amonak ezagutu zuen. Makinista Altxatzikikoa zen.

30. Amona: emakume gogorra

- **Erref:** OIA-076/009
- **Iraupena:** 0:02:20. **Hasi:** 00:14:40. **Bukatu:** 00:17:00

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Emakume gogorra zuten amona. Biloba guztien artean, Joxerekin konpontzen zen hoberen. Amona egun osoan artajorran aritzen zen, bakar-bakarrik. Seme-alabak Karrikara joaten ziren eskolara, eta, joan nahi ez zutenetan, amonak makilarekin segitzen zituen eskolaraino.

31. Karrika eta Altxibarko eskolak

- **Erref:** OIA-076/010
- **Iraupena:** 0:03:10. **Hasi:** 00:17:00. **Bukatu:** 00:20:10

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak

Laburpena:

Joxeren aurrekoek Karrikan zuten eskola, eta, beraiek, berriz, Altxibarrera joaten ziren. Karrikan norbaitek jarri zuen gaueko eskola, edadeko jendeari zer edo zer erakusteko. Joxeren anaiak maistrak baino gehiago zekien. Anaia bizkorra zen, baina oso gazterik hil zen. Maistra eroa.

32. Gaztetatik lanean

- **Erref:** OIA-076/011
- **Iraupena:** 0:03:20. **Hasi:** 00:20:10. **Bukatu:** 00:23:30

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

Joxe ez zen oso gustura joaten eskolara. 14 urterekin herri lanean hasi zen eta 16 urterekin Altxibarko paper fabrian. Soldadutza Arditurriko meategietan egin zuen. Paper fabrika desegin zenean, harrobian hasi zen, eta handik Diputaziora pasatu zen. Errepideak egin eta konpontzen aritzen zen. Garai batean, aurrerapenik ez zegoen eta dena eskuz egin behar zen. Lan zikina zen.

33. Lan istripua

- **Erref:** OIA-076/012
- **Iraupena:** 0:02:40. **Hasi:** 00:23:30. **Bukatu:** 00:26:10

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak

Laburpena:

Diputazioan lanean ari zela, istripua izan zuen. Auto batek harrapatu zuen lanean ari zela. Lankideek uste zuten hil egin zela. Lan txarra eta arriskutsua da, izan ere, errepideetako.

34. Altzibarko paper-fabrikan mutil koskorak lanean

- **Erref:** OIA-076/014
- **Iraupena:** 0:01:50. **Hasi:** 00:29:50. **Bukatu:** 00:31:40

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lantegiak
- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)
- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak

Laburpena:

<p>Altzibarko paper-fabrikan mutil koskorak ere aritzen ziren lanean. Arrisku handiko lanetan, gainera. Asko gelditzen ziren makinetan harrapatuta. Behin, gazte bat harrapatu zuen eta ez zen ausartu abisatzera. Eskerrak Joxek bere tokitik ikusi zuen.</p>

35. Altzibarko paper fabrika, lan arriskutsu franko

- **Erref:** OIA-076/016
- **Iraupena:** 0:01:40. **Hasi:** 00:31:50. **Bukatu:** 00:33:30

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lantegiak
- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)
- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak

Laburpena:

<p>Mutil koskor bat kortaderan aritzen zen eta makinak harrapatu zuen. Joxek ikusi eta atera egin zuen. Eskapada ederrak egiten zituzten gazte haiek.</p>

36. Altzibarko paper fabrika erori zenekoa

- **Erref:** OIA-076/018
- **Iraupena:** 0:03:10. **Hasi:** 00:34:10. **Bukatu:** 00:37:20

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak
- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)
- Ekonomia eta industria » Lantegiak

Laburpena:

Altzibarko paper fabrika erori egin zen, langileak bertan zirela. Joxe ez zuen harrapatu. Arratsaldean joan beharra zen lanera, baina abisua eman zioten. Langileak ezin atera ikusi zituen. Emakume pila batek egiten zuen lan bertan. Bi langile hil ziren eta beste bat oso gaizki ibili zen.

37. Paper fabrika zergatik erori zen

- **Erref:** OIA-076/019
- **Iraupena:** 0:02:00. **Hasi:** 00:37:20. **Bukatu:** 00:39:20

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak
- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)
- Ekonomia eta industria » Lantegiak

Laburpena:

Altzibarko paper fabrika zergatik erori zen. Gainean ura zegoen. Makina baten dardarizoak eragin omen zuen istripua. Trapua txikitzen aritzen ziren emakumeak, papera egiteko.

38. Soldadutza Arditurrin

- **Erref:** OIA-076/021
- **Iraupena:** 0:02:50. **Hasi:** 00:41:10. **Bukatu:** 00:44:00

Gaia(k):

- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Meatzariak
- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza

Laburpena:

<p>Garai hartan, Arditurriko meategietan lan eginez gero, soldadutzako zerbitzua betetzen zen, eta, hartara, ez zen herritik kanpora joan behar. Joxek halaxe egin zuen. 29 hilabete pasatu zituen meategietan.</p>

39. Mando lana Arditurrin

- **Erref:** OIA-076/022
- **Iraupena:** 0:02:30. **Hasi:** 00:44:00. **Bukatu:** 00:46:30

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lantegiak
- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak

Laburpena:

Mandoa hil zitzaien Arditurrin eta haren lana egiten pasatu zuten soldadutza denbora. Hala ere, kontent, soldadutza ona pasatu zutela eta, barruan baino hobe zela kanpoan lan egitea eta. Barruan aritzen zirenek lo egiten zuten zuloan.

40. Ur asko meazuloetan

- **Erref:** OIA-076/023
- **Iraupena:** 0:03:00. **Hasi:** 00:46:30. **Bukatu:** 00:49:30

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak
- Ekonomia eta industria » Lantegiak

Laburpena:

Ur asko zegoen meazuloen barruan. Bi bonba martxan, septimoan, ura kenduko bazen. Beste mandoa zuloan ibiltzen zen, bagoiak planora ateratzen. Eta planotik labaderora beraiek ateratzen zituzten. Arditurrin mugimendu handia zen.

41. Lana bai, baina jan ere bai

- **Erref:** OIA-076/025
- **Iraupena:** 0:03:40. **Hasi:** 00:50:00. **Bukatu:** 00:53:40

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lantegiak

Laburpena:

Martinmotzenek eta haren andreak, Anttonik, eramaten zuten jantokia. Joxek goizean katua edo zer edo zer eramaten zion Anttoniri, eta hark eltzea prestatzen zuenean, trapu txuria jartzen zuen balkoian. Egurraren aitzakian eltzea jasotzen zuen Joxek eta ederki bazkaltzen zuten. Jende haundia.

42. Gerezi landare bila joan eta jorrarekin itzuli

- **Erref:** OIA-076/027
- **Iraupena:** 0:02:00. **Hasi:** 00:54:30. **Bukatu:** 00:56:30

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lantegiak

Laburpena:

Hirurak aldera ateratzen ziren meazulotik. Tiroak lehertu bitartean, denak Sextoko zabalera. Batzuk, makila-tiran, eta soka-tiran, besteak. Enkargatuak gerezi landareak bilatzera bidali zituen behin: Pikoketara joan eta gazta eta ogia jaten denbora pasatu eta gero, korrika gerezi batzuk ipurditik aterata itzuli ziren.

43. Martinmotz, enkargatu

- **Erref:** OIA-076/028
- **Iraupena:** 0:01:40. **Hasi:** 00:56:30. **Bukatu:** 00:58:10

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak
- Ekonomia eta industria » Lantegiak

Laburpena:

Beren enkargatua Martinmotz zen. Leoneko meategietan ibilia zen. Kinkila. Hika.

44. Arditurrin, baldintza onak

- **Erref:** OIA-076/029
- **Iraupena:** 0:02:30. **Hasi:** 00:58:10. **Bukatu:** 01:00:40

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak
- Ekonomia eta industria » Lantegiak

Laburpena:

Paper fabrikan baino gehiago irabazten zuen meategietan. Hiru hiletik behin primak izaten zituzten, eta hura kobratzean, sagardotegi guztiak jiratzen zituzten. Razionamendua ere ederra izaten zuten meategietan aritzen zirenek.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2025-11-29

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com